

Näkövammaisen Opastaminen

Tässä esitteessä
kerrotaan yleisimmät
opastustavat, joiden
avulla näkövammai-
en pystyy liikkumaan
näkevän oppaan
kanssa turvallisesti

NÄKÖVAMMAISTEN KESKUSLIITTO RY

Ohjeita näkövammaisen opastamiseen

Näkövammaisen käyttää liikkueessaan usein valkoista keppiä tai opaskoiraa apunaan. Joissakin tilanteissa hän turvautuu näkevään oppaaseen.

Tässä esitteessä kerrotaan yleisimmistä opastustavoista, joiden avulla näkövammaisen voi liikkua näkevän oppaansa kanssa sujuvasti ja turvallisesti. Tarkoitus on, että opas viestii kehon kielellään lähiympäristön muutoksista ilman jatkuvaa sanallista selostusta. Opas kulkee aina edellä huomioiden näkövammaisen kävelyvauhdin.

Opastusote

Opastustilanne voi alkaa, kun opas tarjoaa käsivartensa, johon opastettava tarttuu kiinni kyynärpään yläpuolelta. Peukalo on käsivarren ulkopuolella ja muut sormet sisäpuolella. Oppaan kättä, josta opastettava pitää kiinni, kutsutaan yhteyskädeksi. Näkövammaiselle lapselle tarjotaan sormi tai ranne, josta lapsi ottaa kiinni. Opas pitää yhteyskäden kiinni vartalossaan, jotta opastettava voi tulkita liikkumisen suuntaa.

Yhteyskäden avulla opas voi osoittaa kohteen viemällä kätensä kiinni siihen. Opastettava liu'uttaa vapaan kätensä yhteyskättä pitkin kohteeseen.

Kapea paikka

Kulkuväylän kapeassa paikassa opas ja opastettava kulkevat peräkkäin. Opas ilmaisee lähestyvän kapean paikan siten, että hän vie yhteyskäden selkensä taakse. Samalla opastettava siirtyy kulkemaan oppaan taakse. Kun kapea paikka on ohitettu, opas tuo käsivartensa takaisin normaaliin opastusasentoon lähelle vartalooaan.

Puolenvaihto

Joissakin tilanteissa opastettava joutuu siirtymään oppaan toiselle puolelle. Näkövammaisen vaihtaa yhteyskättä oppaan selän takana.

■ Esimerkki

Näkövammaisen kävelee oppaan vasemmalla puolella ja pitää oikealla kädellään kiinni yhteyskädestä. Vaihtaessaan puolta näkövammaisen tarttuu ensin yhteyskäteen myös vasemmalla kädellään. Tämän jälkeen hän astuu oppaan selän taakse ja irrottaa samalla oikeaan kätensä yhteyskädestä ja tarttuu sillä oppaan oikeaan käteen, josta tulee uusi yhteyskasi. Lopuksi näkövammaisen tarttuu oppaan yhteyskäteen vasemmalla kädellään, jolloin oikea kasi vapautuu.

Ovissa kulkeminen

Opas ilmoittaa oven lähestymistä kohtisuoraan. Ovet avataan tavintamalla kulkea, jos on saranan puolella oven eteen, aukaisemalla kädellään ja osoittamalla ovenkahvan. Näkövammaisen tarttuu yhteyskäden kautta oven kahvaan ovesta oppaan takana perässään.

Portaissa opastaminen

Portaita lähestyttäessä opas kertoo portaiden sijainnin tai alas. Hän mainitsee portaiden sijainnin ovat epäsäännöllisesti näkövammaisen kulkemisen puolella.

■ Portaat ylös

Opas pysähtyy portaiden askelmalle ja osoittaa kädellään. Kun näkövammaisen on valmis, lähdetään liikkeelle. Opas kulkee yhdessä portaiden Tasanteelle nousevan askelen selkeän askeleen.

■ Portaat alas

Opas pysähtyy portaiden tasanteelle ja osoittaa kädellään. Hän laskee askelmalle, pysähtyy hetimiten liikkeelle, kun on valmis.

Opas kulkee yhdessä portaiden Tasanteelle tultuaan selkeän askeleen ja

nen

sta ja lähestyy
Ovesta on jous-
näkövammainen
a. Opas pysähtyy
ee oven vapaalla
a yhteyskädellä
vammainen hakee
kahvan, kulkee
ana ja sulkee sen

taminen

n kohtisuorasti ja
en suunnan - ylös
see myös, jos ne
et. Kierreportaissa
ilkee ulkoreunan

aiden ensimmäiselle
taa kaiteen yhteys-
näkövammainen on
kkeelle rauhallisesti.
n rappusen edellä.
aan opas ottaa yh-
en ja pysähtyy.

rtaiden yläpäähän
aa kaiteen yhteyskä-
utuu ensimmäiselle
yy ja lähtee rauhal-
n Näkövammainen

n rappusen edellä.
n opas ottaa yhden
a pysähtyy.

Tuoliin ohjaaminen

Opas ilmaisee mistä suunnasta tuolia lähestytään. Takaa tultaessa opas vie yhteyskäden tuolin selkänojalle. Edestä lähestyttäessä opas ohjaa Näkövammaisen mahdollisimman lähelle tuolin etureunaa.

Opas kertoo, onko tuoli jotenkin erityinen, kuten esimerkiksi pyörällinen, jalkara tai sijaitseeko se pöydän ääressä tai esteiden läheisyydessä.

■ Istuimelle ohjaaminen esimerkiksi teatterissa

Opas lähtee tuolirivin päästä sivutaisaskelin liikkeelle kylki edellä kohti vapaita istuimia. Kontakti säilytetään tuntumaotteella siten, että oppaan ja näkövammaisen kyynärvarret ja kämmenselät ovat kosketuksissa toisiinsa tai siten, että opas ja näkövammainen pitävä sormilla toisistaan kiinni. Opas kertoo, jos istuimet ovat kääntyviä.

Näkövammainen voi liu'uttaa vapaan kätensä sormia tai kämmenselkää edessä olevan penkkirivin selkänojia pitkin varoen kuitenkin koskettamasta edessä istuvia ihmisiä.

Poistuesssa opas kulkee jälleen edellä. Näkövammainen voi tuntea käsillään tuolirivin loppumisen ja siirtyä normaaliin opastusotteeseen.

Autoon

Opas kertoo, mihin suuntaan auton etuosa on ja vie yhteyskätensä auton oven kahvalle. Näkövammainen voi itse avata oven. Hän voi myös asettaa vapaan kätensä oviaukon ylälaitaan, jotta ei istuutuessaan löisi päätään. Oppaan on hyvä mainita, jos hän aikoo sulkea oven, jotta mitään ei jää oven väliin.

Autosta pois

Oppaan tulee kertoa, millaiseen paikkaan auto pysähtyi, ennen kuin näkövammainen avaa oven. Jos näkövammaisen joutuu nousemaan ajotien puolelle, kuljettajan tulee opastaa hänet ulos.

Muut kulkuneuvot

Opas nousee kulkuneuvoon edellä ja osoittaa yhteyskädellä tukipisteen, esimerkiksi tangon, josta voi ottaa kiinni. Kulkuneuvossa edetään siten, että opas siirtää yhteyskätensä tangolta toiselle, jolloin näkövammainen löytää tangon helposti vapaalla kädellään ja säilyttää siten otteensa tangosta. Opas ohjaa näkövammaisen istumaan vapaalle paikalle ja kertoo mihin suuntaan penkki on kulkusuuntaan nähden. Kulkuneuvosta poistuttaessa opas pysähtyy ennen mahdollista tasoeroa ja osoittaa tukipisteen (vrt. portaissa opastaminen).

Opaskoira on yksi näkövammaisen liikkumisen keino.

Valkoinen tukikeppi toimii myös merkinä näkövammaisuudesta.

Hyvä muistaa

■ Kun opas tuo näkövammaisen johonkin tilaan, ohjaa hän tämän jonkin kiintopisteen luokse. On epämiellyttävää seisoa ”tyhjässä” tilassa tietämättä, mitä lähellä on.

■ Kadulla kuljettaessa oppaan tulee muistaa pysähtyä aina ennen tasoerojen muutoksia. Tämä tarkoittaa sitä, että aina ennen kadunylitykseen lähtöä opas pysähtyy jalkakäytävän reunaan. Samoin hän pysähtyy ylitettyään kadun. Lisäksi opas osoittaa erilaiset tasoerot, kuten kynnykset, juurakot ja muut maastonmuutokset pysähtymällä hetkellisesti.

■ Pöydän ääressä olevalle tuolille ohjattaessa, opas ei vedä tuolia esiin, vaan näkövammaisen tekee sen itse, jolloin hän voi säädellä etäisyyden sopivaksi ja säilyttää kontaktin pöytään vapaalla kädellään.

■ Jos opas seisoo näkövammaista vastapäätä, on muistettava nimetä suunnat peilikuvana tai käytettävä ilmausta ”minusta katsottuna...”.

■ Opas huolehtii siitä, että esteet ja kulmat kierretään tarpeeksi kaukaa.

■ Opas ja opastettava noudattavat oikeanpuoleista liikennettä aina, kun se on mahdollista.

■ Vinojen suuntien määrittelemisessä on kellotaulu hyvä apukeino, sitä käytettäessä on lähtökohta se, että näkövammaisen katsoo kello kahta-toista kohti.

Näkövammaismerkki viestii näkövammaisuudesta.

Valkoinen keppi on sekä liikkumisen apuväline että merkki näkövammasta.

NÄKÖVAMMAISTEN KESKUSLIITTO RY

PL 30, 00030 IIRIS, Marjaniementie 74, 00930 Helsinki

Puh. (09) 396 041 www.nkl.fi